

Andra roten, tomt 10

Kvarteret Herrnhutaren

Tolfte roten 1637–57v

Kungsgatans södra sida fr. Ö hamnen t.

Sjätte roten 1657h–70

Korsgatan

Östra delen av 2.10

I sammanhang med den nedan nämnda rättegången 1678 framgår det, att gården först bebyggdes av rådmann *Olof Torsson*, som var gift med *Cecilia Andersdotter Bånge* (född 22.7.1782, död 21.7.1649). Han sålde gården till sin sväger

Johan (Andersson) Bånge, vilken omtalas som bosatt på denna plats 1637–44. Han avled barnlös 1645 och var så fördjupad i gäld och skuld ”att hans arvingar icke den ringaste penning i arv skulle bekommit”. Hans änka *Anna Botvidsdotter* gifte om sig med den

skotskfödde överste *Anders Sinclair* (född 21.11.1614, död i Halmstad? 1689)

1656: 4.8, 1657v: 2.16, 1657h: 2.16, 1658: 6, hustru 1659–61 2½–72

Per Svensson 1663: 2, 65 66

Gården förhyrdes 1670–71 av *handelsmannen Anders Svensson*. sedan av *magister Johannes Vultejus*

Hans farfar var en körsnär, som omkring 1600 flyttade från Steiermark till Zürich. Fadern körsnären *Elias Matthiasson Fult* hade 1638 gift sig med *Juliana von Kothen* och 1639 flyttat till Stockholm, där *Johannes Vultejus* samma år föddes. Han besökte det tyska gymnasiet där och studerade en tid i Uppsala. Han var huspredikant hos rikskanslern *Magnus de la Gardie*, som 1669 rekommenderade honom till pastor i tyska församlingen i Göteborg, där han blev *Nicolaus Westermans* efterträdare 1674. 1678 blev han änkedrottningens överhovpredikant och 1679 kyrkoherde över *Riddarholmens* och *Bromma församlingar*. Han avled i Stockholm 1700.

Hans första hustru hette *Margareta Barkman*, hans andra *Anna Wallrave*, som var dotter till kamrer *Georg Wallrave*. Sonen *Julius*, som var president, adlades *Vult von Steiern*.

Samma år *Vultejus* flyttade från Göteborg sålde överste *Anders Sinclair* den 21 januari 1678 till *Hans Svensson Böker* för åtta hundra riksdaler samt 50 dalers diskretion tre bebyggda tomter i Göteborg:

den ena på *Kungsgatan* mellan avlidne rådmannen *Per Haraldssons* gård i öster och lantmätare *Kiättil Claesson Felterus* gård i väster.

De båda andra, som 1666–75 ägdes av *Petter Helgesson* låg vid *Vallgatan* mellan sal rådmann *Per Haraldssons* baktomt i öster och *Ambjörn hattmakares* gård i väster.

Eftersom *Anna Botvidsdotter* hade varit deras hustrurs moster protesterade lantmätaren *Kiättil Claesson* (som dessutom ägde naborätt) och befallningsmannen *Hans Gustafsson Staaf* skriftligen mot *Hans Svensson Bökers* köp. Hänvisande till ovan relaterade ägarelängd hävdade *Böker*, att motparten icke ägde bordsrätt.

Överste Anders Sinclair hade betalat många av Anna Botwidsdotters skulder och när hon avled barnlös hade såväl Kiättil Claesson och Hans Staaf som andra närmare släktingar (trots det konkursfärdiga sterbhus, Sinclairs företrädare i äktenskapet lämnat efter sig) erhållit en viss penningssumma för sin arvspretention, varefter dessa avstått från alla fordringar på löst och fast. Överstens tomter borde alltså kunna betraktas som hans avlingegods, som han enligt lag borde ha rättighet att klanderslöst sälja till vem han ville.

Hans Svensson Böker som var borgare och skattedragare ansåg sig också ha företräde framför Kiättil, som var kronobetjänt och slapp utskylder.

Trots styrkan i Hans Svensson Bökers argument avgick *Kiättil Claesson och Hans Gustafsson Staaf* med segern om Anders Sinclairs gård och tomterna vid Vallgatan (uppbud 7.2.1678) (se dock 2.12. Bye?) Staaf (död 1702) svarade för tomtöret. Han ärvdes av *lanträntmästare Ivar Vandelin* (död 1714). Inget tomtvärde anges 1715 däremot det ganska höga husvärdet 1 200 d smt och lösöresvärdet 1 500 d smt. Wandelins änka erlade tomtöre t.o.m. 1717. Hos sal räntmästare Wandelins utfattiga änka bodde s.å. *krigsfiskalen Erik Edman* och hans skrivare *Jöran Kihlström* och *Magnus Lundström*. Hans skrivare *Matthias Marcus* ”måste skrivas i Vänersborg”.

Anthony von Egmont

var från 1718 till sin död 1724 (begr. Chr 20 mars) och sedan hans änka *Cornelia v Kühl* (vigsel 7.8.1683, begr. Chr 28.10.1730) ägare till såväl denna gård som de nämnda tomterna vid Vallgatan. Efter branden 1721 betecknas de ännu 1755 som ödetomter. De köptes först av *uppsyningsman Erik Norling* (uppbud 25.2.1745), som blott behöll det ett år, ty

Köpmannen Carl Jönsson

köpte den 6.8.1746 hela detta tomtkomplex. I uppbudet 13.2.1749 betecknat som ”tvenne större till Konungsgatan belägna tomter mellan köpmannen Herr Johan Jacobssons hus och gård å västra och madame Insulanders å östra sidan samt tvenne mindre till Vallgatan belägna tomter mellan borgaren Gustaf Erikssons gård å västra och tobaksspinnaren Anders Wallenbergs hus och gård å östra sidan”. Tomterna stannade i den Jönssonska familjen ända till 1810. De ärvdes först av *Carl Jönssons änka Anna Maria Westerling* och kallas 1790 hennes handelsbodas och övergår då som modergåva till *handelsbetjänten Carl Jönsson d.y.* (uppbud 25.10.1790). På konkursauktion (uppbud 13.7.1812) efter *handlanden Niclas Jönsson* förvärvades ödetomterna av *handlanden Sven Lysander*.

Västra delen av 2.10.

Förste kände ägare var

kapten Hans Lindhau (Lindzey)

som dock icke bodde här själv Han omtalas 14.6.1647 som förare av *kronans skepp Rosan*. Han lånade pengar av *Jöran Uttermark*, som 10.12.1655 anklagades för att ha betingat sig 25% ränta om året. Rätten konstaterade, att ”sådant intresse strävar icke allenast mot all christlig kärlek, gud och världslig lag, utan är ock en fast ohörlig ting, som ont exempel af sig gifwa kan”. Kaptenen sålde gården på Kungsgatan emellan Lars Andersson på västra och Annika Bonges gård på östra sidan till

Germund Larsson Skomakare

(mantalslängd 1649–51)

som vid kämnärsrätten den 17.1.1649 anklagades för att ej ha betalt den. År 1653 hade gården övertagits av

Kiättil Claesson Jordmätare,

bror till *fiskalen Olof Claesson Felterus* med tomt på andra sidan Kungsgatan(2.133). Bröderna var födda i Lerhults by, Erikstads socken Dalsland (Kiättil omkring 1714) som söner till bonden där Claes Bryngelsson (död före 1657). Kiättil Claesson Felterus var elev till lantmätaren i Skaraborgs och Älfsborgs län Johan Botvidsson Gyllensting och blev lantmätare 1642. Han begravdes 13.6.1690). Hans karta över Göteborg, daterad 1644, är mycket känd och använd liksom en senare ”liggande” karta över Bohuslän (med söder till vänster och norr till höger). En utförlig biografi finns i Viktor Ekstrands Svenska lantmätare.

Enligt ränte och byggningskollegii protokoll 8.2.1672 protesterade Kiättil Claesson mot exekutionen på hans skorsten: han hänvisade till generalguvenören Pehr Sparre. Lorentz Braun hävdade att såväl Kiättil Claessons bakugn som hans brygghusspis ofta förut hade befunnits så odugliga och gråstenen så förbränd att, när man slagit med en hammare på den, så har den inte givit någon klang ifrån sig. Dessutom har man kunnat sticka med en kniv in i väggen för stenens förbrändhets skull. Han klagade också över skorstenen i Måns Christiernssons hus och över Olof Winförlåtares odugliga bakugn.

I december 1680 upprättade Kiättil Claesson testamente med sin *hustru Kerstin Pedersdotter* (begr. 8.6.1689). Hennes syster *Margareta Pedersdotters* man gamle *ryttaren Sven Esbjörnsson* förliktes med övriga arvtagare i sterbhuset efter Kiättil och hans hustru år 1690 (EIIa:6). Vid arvskiftet detta år hade bl.a. infunnit sig Kiättil Claessons syster *Elin Claesdotters* barnbarn (Oluf Olufsson, Karin Olufsdotter. Lars och Jon Hanssöner). Men det anfördes, att närmare i skyldskapet var bröderna Olof och *Bryngel Claessöners* och system *Karin Claesdotters* barn, varför dessa tog arvet. Enligt vad som framgår av domboken för V. Hisingen febr. 1728 var *överstelöjtnant Arvid Kollbecks hustru Maria Olofsdotter* arvtagare efter sal Kiättil Claesson till en tredjedel i en fjärdedelshemmanet Bulycke, som var en av tre små kronohemman, som Kiättil Claesson hade donerats i Torslanda år 1675. De båda andra tredjedelarna hade tillfallit Maria Olofsdotters syster *häradshövdingen Olof Claessons son sergeanten Claes Feltberg* och dotter *accismästare Anders Elofssons änka Ellika*. Det framgick att Kollback i långliga tider hade varit fånge i Ryssland.

Per Börgesson Tobaksinspektör

1669–70

Hans Svensson

1673

Kassör Olof Törnebom

1673

Enligt handlingarna bland magistratens lagfarts- och uppbudsprotokoll (AIIb:4) hade *häradshövdingen Erik Stiernman* köpt avlidne lantmätaren sal Kiättil Claessons hus – hans obligation till säljarna daterades den 28.9.1692. Han betalade huseköpspenning 10 d smt den 6 mars 1693 men inte den årliga tomtöresavgiften förrän 10 år senare. Under mellanperioden – i varje fall 1696–1702 – erlades tomtöre av *rådman Oluf Simonsson*, som hade måst avträda sin egen gård vid Östra Hamnen till kreditorerna (bl.a. Elisabeth Westerman).

Erik Stiernman, som var häradshövding över Halland, gifte sig den 23.10.1683 med *Catharina Rasch*. Tomten värderades 1715 till 200 och gården till 820 d smt – lösöre upptogs endast för hyresgästen *fältskären Amelung* 200 d smt. 1717 beboddes häradshövding Stiernmans gård av *överstelöjtnanten Smilinski*.

1718 avstod häradshövding Stiernman gården till *Anthony von Egmont*, som samtidigt blev ägare till gården öster härom och två baktomter vid Vallgatan. Östra och västra delarna av 2.10 delar därefter historia.